

Menighedsrådenes rolle og forslag til forenkling og bedre understøttelse af menighedsrådsarbejdet

Sammenfatning

MARTS 2025

Forord

Spørgsmålet om forenkling og bedre understøttelse af menighedsrådsarbejdet har været centralt for biskopperne, Landsforeningen af Menighedsråd, Danmarks Provsteforening og Den Danske Præsteforening gennem de senere år, ligesom spørgsmålet har optaget skiftende kirkeministre. Kirkeminister Morten Dahlin besluttede på den baggrund i februar 2024 at igangsætte projektet "Forenkling og bedre understøttelse af menighedsrådsarbejdet".

Formålet har været at komme med konkrete forslag til at gøre det administrativt lettere for menighedsrådene at løfte deres opgaver gennem en revision af lov om menighedsråd, lov om valg til menighedsråd og evt. andre love. Forslagene kan i den forbindelse omfatte, hvordan man kan give menighedsrådene flere valgmuligheder til at organisere sig internt i menighedsrådet, og hvordan man kan minimere administrativt bøv l i menighedsrådsarbejdet ved at se på menighedsrådenes samlede opgaveportefølje.

Arbejdet har været ledet af en styregruppe bestående af repræsentanter for Landsforeningen af Menighedsråd, biskopperne, Provsteforeningen, Præsteforeningen, kirkefunktionærernes faglige organisationer og stiftskontorcheferne samt By-, Land- og Kirkeministeriet, der har fungeret som formand og sekretariat. To arbejdsgrupper med andre relevante repræsentanter fra de nævnte interessenter samt fra Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter har understøttet styregruppens arbejde, dels med gennemførelse af brugerundersøgelsen, dels med mødeoplæg og kvalitets sikring af konkrete forslag.

Styregruppen har i sit arbejde lagt vægt på, at menighedsrådene er båret af folkekirkemedlemmer, som uanset deres baggrund og kompetencer stiller sig til rådighed for at bidrage aktivt til folkekirkens lokale liv og vækst i bred forstand.

Derfor har styregruppen haft særligt fokus på balancen mellem på den ene side at fastholde et højt engagement ved at sikre menighedsrådenes indflydelse på det kirkelige liv i sognet – og på den anden side det ansvar, der følger af, at menighedsrådene som offentlige forvaltningsmyndigheder er underlagt en række krav og pligter i forhold til bl.a. forvaltningsloven, databeskyttelsesregler, økonomiforvaltning m.v.

Styregruppen har endvidere i sine drøftelser haft fokus på vigtige aktuelle problemstillinger af betydning for en fortsat bæredygtig udvikling i en nutidig folkekirke. Det gælder for eksempel den grønne omstilling og betydningen af et godt arbejdsmiljø.

Styregruppens forslag tager endelig sigte på at styrke det forpligtende samarbejde i folkekirken – mellem valgte medlemmer, præster og ansatte og mellem menighedsrådene og andre kirkelige myndigheder – som er helt essentielt for den lokalt forankrede danske folkekirke.

Styregruppen har i sit arbejde inddraget resultaterne fra en omfattende brugerundersøgelse i juni 2024 blandt landets ca. 13.800 menighedsrådsmedlemmer – både valgte medlemmer og præster, der er fødte medlemmer af menighedsrådene – som er gennemført som led i arbejdet. Brugerundersøgelsen har haft som formål at afdække menighedsrådenes eksisterende muligheder for understøttelse samt

områder, hvor den kirkelige lovgivning kan være en udfordring for menighedsrådenes virke.

Styregruppen har i sit arbejde også inddraget de lovgivningsmæssige anbefalinger fra januar 2024 fra den styregruppe med repræsentanter fra folkekirken og By-, Land- og Kirkeministeriet, som havde ansvaret for at gennemføre og præsentere folkekirkens store arbejdsmiljøundersøgelse i 2023.

Styregruppen aflægger hermed rapport over arbejdet. Hovedrapporten består af en omfattende gennemgang af bl.a. brugerundersøgelsen, gældende ret og styregruppens overvejelser og forslag fordelt på 12 kapitler. Denne sammenfatning indeholder styregruppens overordnede overvejelser om menighedsrådenes centrale rolle og styregruppens konkrete anbefalinger til forenkling og bedre understøttelse af menighedsrådsarbejdet.

Styregruppens anbefalinger omfatter tre hovedområder, som hver især og tilsammen indeholder ambitiøse tiltag til forenkling og bedre understøttelse af menighedsrådsarbejdet:

- Aflastning af menighedsrådenes forvaltning af fast ejendom og styrkelse af samarbejdet om økonomiforvaltning i provstiet
- Øget professionalisering af menighedsrådenes personaleledelse og styrket fokus på arbejdsmiljø og samarbejde mellem de to ledelsesstrenge i folkekirken
- Styrkelse og forenkling af reglerne om valg og sammensætning af de lokale demokratiske organer: menighedsråd, provstiudvalg og stiftsråd

Der er tale om forslag, som, hvis de gennemføres, vil reducere menighedsrådenes administrative byrder væsentligt, styrke personaleledelse og arbejdsmiljø og give større frihedsgrader til at organisere arbejdet og samarbejdet om menighedsrådenes centrale opgave med at skabe rammerne for det lokale kirkeliv i hele Danmark.

Styregruppen udtrykker håb om, at anbefalingerne til konkrete lovændringer vil møde politisk opbakning fra regering og Folketing.

Styregruppen, den 18. marts 2025

- Anton Pihl, formand for Landsforeningen af Menighedsråd
- Karen J. Klint, medlem af bestyrelsen for Landsforeningen af Menighedsråd
- Esben Thusgård, formand for Danmarks Provsteforening
- Marianne Christiansen, biskop over Haderslev Stift
- Henrik Wigh-Poulsen, biskop over Aarhus Stift
- Bodil Abildgaard, stiftskontorchef ved Viborg Stift
- Martin Bendixen Rønkilde, medlem af hovedbestyrelsen for Den Danske Præsteforening
- Karin Schmidt Andersen, formand for Dansk Organist og Kantor Samfund, repræsentant for kirkefunktionærorganisationerne
- Pernille Esdahl, retschef, By-, Land- og Kirkeministeriet (formand)
- Katrine Gunnersø Søndergaard, kontorchef for Kirkeret og Tværgående Jura, By-, Land- og Kirkeministeriet
- Jacob Rosenkrans Bøgh, teamleder, Folkekirkens It, By-, Land- og Kirkeministeriet.

Indhold

Menighedsrådenes centrale rolle i folkekirken	7
Faglige bidrag til styregruppens arbejde	14
Brugerundersøgelse om forenkling og bedre understøttelse af menighedsrådsarbejdet	14
Undersøgelse af det psykosociale arbejdsmiljø i folkekirken i 2023.....	16
Erfaringer med intern organisering fra forsøg i folkekirken.....	18
Styregruppens forslag	19

Menighedsrådenes centrale rolle i folkekirken

Et særkende for folkekirken er det udstrakte lokale selvstyre med demokratisk valgte menighedsråd, der ikke står i et under-/overordningsforhold til andre kirkelige myndigheder. Ordningen med menighedsrådene sikrer, at folkekirken er solidt forankret i lokalsamfundet, og at dens aktiviteter og gudstjenester afspejler den lokale menigheds ønsker og behov.

Menighedsrådene består af både valgte lægfolk og af ansatte sognepræster, som er fødte medlemmer af rådene. En repræsentant for kirkefunktionærerne har ret til at deltage i møderne med forslags- og taleret. Menighedsrådene deltager i valg af biskop og i valg af medlemmer til provstiudvalg og stiftsråd, ligesom menighedsrådene har en afgørende rolle ved besættelse af ledige præstestillinger.

Menighedsrådene har ansvaret for forvaltningen af den lokale kirkes økonomi, bygninger, kirkegård og personale. Menighedsrådene er blandt andet arbejdsgiver for kirkefunktionærer som organister og kirketjenere og andre ansatte i sognet, mens biskoppen varetager arbejdsgiveransvaret for stiftets præster og provster.

Siden vedtagelsen af menighedsrådsloven i 1903 har menighedsrådene fået stadig større opgaver og ansvar for administration og økonomi. De i dag omkring 13.800 medlemmer af

Danmarks 1.560 menighedsråd har ansvaret for en samlet lokal økonomi på ca. 7,5 mia. kr., svarende til omtrent 78 % af den samlede folkekirkelige økonomi. Den resterende del af folkekirkens økonomi består af folkekirkens fællesfond (13 %) og statstilskuddet (9 %), som blandt andet finansierer præstelønninger, stiftsadministrationer og uddannelsesinstitutioner. Menighedsrådene er arbejdsgivere for op mod 12.000 kirkefunktionærer, herunder mange deltidsansatte, og varetager drift og vedligeholdelse af ca. 2.350 kirker, hvoraf ca. 1.700 er middelalderkirker.

Eksempler på de vigtigste administrative opgaver for menighedsrådene fremgår af boks 1.

Boks 1

Eksempler på menighedsrådenes administrative opgaver

Kirken og øvrige faste ejendomme

- Vedligeholdelse og restaurering af kirken, sognegården, tjenesteboliger og eventuelle andre bygninger.
- Drift af bygninger, herunder opvarmning, rengøring og energiforbrug.
- Beslutning om brug af sognegården og eventuelle udlån af kirkens lokaler til arrangementer.
- Sikre overholdelse af bygningslovgivning og samarbejde med Nationalmuseet og stiftet ved større restaureringsprojekter.
- Bortforpagtning af landbrugsejendomme og landbrugsjord.

Kirkegården

- Forvaltning af kirkegården, herunder planlægning af gravsteder og vedligeholdelse af områderne.
- Ansættelse og ledelse af medarbejdere på kirkegården.
- Beslutning om takster for erhvervelse og vedligeholdelse af gravsteder.
- Overholdelse af kirkegårdsvedtægten og ansøgninger om godkendelse af ændringer i kirkegårdsindretningen hos provstiudvalget og stiftsøvrigheden.

Økonomi, budget og regnskab

- Udarbejdelse og vedtagelse af årligt budget for kirkens drift og aktiviteter.
- Forvaltning af kirkekassen, herunder regnskabsaflæggelse og godkendelse af udgifter.
- Udarbejdelse af ansøgninger om bevilling eller støtte til større projekter fra provstiudvalget eller fonde.

Personaleadministration

- Ansættelse og afskedigelse af kirkefunktionærer.
 - Ledelsesansvar over for kirkefunktionærer, herunder ansvar for at sikre, at arbejdet tilrettelægges i overensstemmelse med de rammer, der fremgår af overenskomster om fx løn, ferie og arbejdstid.
 - Sikre et sundt og sikkert arbejdsmiljø, god trivsel og gode rammer for samarbejdet mellem valgte menighedsrådsmedlemmer, præster og kirkefunktionærer gennem fx APV og MUS-samtaler.
 - Understøtte gudstjenester og kirkelige handlinger ved at sikre, at der er personalemæssige kompetencer.
-

Menighedsrådenes opgaver er dog bredere end de administrative forvaltningsopgaver i forhold til bygninger, kirkegård, økonomi og personale. Menighedsrådenes formål er således, som det fremgår af lov om menighedsråd § 1, "at virke for gode vilkår for evangeliets forkyndelse",

eller som det mere generelt kan formuleres: at arbejde for kirkens liv og vækst.

Eksempler på menighedsrådenes øvrige arbejde med kirkens liv og vækst fremgår af boks 2.

Boks 2

Eksempler på
menighedsrådenes
arbejde for kirkens
liv og vækst

Gudstjenesteliv og kirkelige handlinger

- Samarbejde med præsten om gode rammer for gudstjenester og kirkelige handlinger.
- Understøtte liturgisk udvikling, herunder arbejdet med nye gudstjenesteformer, fx temagudstjenester, ungdomsgudstjenester, familiegudstjenester eller friluftsgudstjenester.

Diakoni og socialt arbejde

- Oprette eller støtte initiativer for ensomme, ældre eller socialt udsatte i sognet.
- Samarbejde med lokale organisationer om fx besøgstjenester, sorggrupper eller lektiehjælp.
- Støtte frivilligt arbejde i menigheden, så flere kan tage del i kirkens fællesskab.

Undervisning og oplysning

- Understøtte den kirkelige undervisning gennem fx babysalmesang, børnekonfirmandundervisning og konfirmationsforberedelse.
- Planlægge foredrag, koncerter, studiekredse eller kunstudstillinger i kirken.
- Lede og udvikle korarbejdet, fx gennem kor for børn, unge og voksne og ved anden musikudøvelse.

Lokalt fællesskab

- Fremme samarbejde med lokale foreninger om arrangementer, fx fællesspisning, foredrag, debatmøder eller litteraturkredse.
- Arbejde for at styrke relationen til skoler og daginstitutioner, fx ved at etablere skole-kirkesamarbejder.

Kommunikation og synlighed

- Udvikle kirkens kommunikation på sociale medier og hjemmeside.
- Udgive nyhedsbreve eller kirkeblade for at informere om aktiviteter.

Menighedsrådene er selvstændige og lokalt valgte offentlige forvaltningsmyndigheder. Det betyder, at de blandt andet er underlagt forvaltningsloven, offentlighedsloven og databeskyttelsesloven og skal arbejde gennemsigtigt, lovligt og ansvarligt i deres forvaltning af kirkenes ressourcer og beslutninger.

Eksempler på menighedsrådenes forpligtelser som forvaltningsmyndigheder fremgår af boks 3.

Boks 3

Eksempler på menighedsrådenes forpligtelser som forvaltningsmyndighed

Offentlighed og gennemsigtighed

- Menighedsrådene skal følge forvaltningsloven, offentlighedsloven og reglerne om god forvaltningsskik, fx om åbenhed, hvilket betyder, at borgerne har ret til indsigt i dokumenter og beslutningsprocesser (med visse undtagelser, fx vedrørende personoplysninger).
- Møder i menighedsrådet er som hovedregel offentlige, medmindre der behandles fortrolige oplysninger.

Retssikkerhed og forvaltningsprincipper

- Afgørelser, som menighedsrådet træffer (fx ved ansættelser eller økonomiske dispositioner), skal være saglige og i overensstemmelse med gældende lovgivning.
- Menighedsrådene skal sikre, at alle beslutninger træffes på en objektiv og upartisk måde uden favorisering.

Ansvar for økonomi og administration

- Menighedsrådene forvalter offentlige midler, der opkræves af folkekirkemedlemmerne i form af kirkeskatten, og skal overholde regler om økonomistyring og regnskabsaflæggelse.
- Menighedsrådene står for vedligeholdelse af kirker og kirkegårde samt ansættelse af personale – alle områder, der kræver gennemsigtighed og økonomisk ansvarlighed.

Persondata og fortrolighed

- Menighedsrådene, præsterne og de ansatte i sognet håndterer personoplysninger (fx i forbindelse med dåb, konfirmation, vielser og begravelser) og skal derfor følge databeskyttelsesloven (GDPR).
- Menighedsrådene har pligt til at beskytte personfølsomme oplysninger og sikre, at de ikke videregives uberettiget.

Faglige bidrag til styregruppens arbejde

Brugerundersøgelse om forenkling og bedre understøttelse af menighedsrådsarbejdet

Menighedsrådenes opgaver og ansvar, som reguleres af den kirkelige lovgivning, og de generelle krav, som følger af at være offentlig arbejdsgiver og en del af den offentlige administration, er baggrunden for jævnlige tilkendegivelser i kirkelige sammenhænge og i den offentlige debat om, at menighedsrådene oplever tunge og tidskrævende arbejdsgange. Det foreslås i den sammenhæng ofte, at de gældende regler og godkendelseskrav lempes, og/eller at visse opgaver flyttes til andre kirkelige myndighedsniveauer som provstiet eller stiftet, eller at menighedsrådene får mulighed for at delegere opgaverne til underudvalg, ansatte eller samarbejdskonstruktioner mellem flere menighedsråd.

Som led i arbejdet med forenkling og bedre understøttelse af menighedsrådsarbejdet er menighedsrådsmedlemmernes behov og

ønsker på den baggrund mere systematisk blevet afdækket i en omfattende brugerundersøgelse blandt landets ca. 13.800 menighedsrådsmedlemmer. Spørgeskemaundersøgelsen omfattede både valgte medlemmer og præster, der er fødte medlemmer af et menighedsråd, og havde en høj svarprocent på 43 %. Undersøgelsen blev desuden suppleret af kvalitative interviews med beslutningstagere på provsti- og stiftsniveau.

Nogle af de centrale resultater fra brugerundersøgelsen er fremhævet i boks 4.

Boks 4

Centrale resultater fra brugerundersøgelsen blandt menighedsrådsmedlemmer i 2024

Anm.: I opgørelsen af resultaterne indgår svar, hvor menighedsrådene har svaret "i meget høj grad", "i høj grad" og "i nogen grad". Resultatet af undersøgelsen beskrives i hovedrapportens kapitel 3. Brugerundersøgelse blandt menighedsrådsmedlemmer om mulighederne for forenkling og bedre understøttelse af menighedsrådenes arbejde.

Kilde: Styregruppens sammenfatning af brugerundersøgelsens resultater som beskrevet i Analyse af mulighederne for at forenkle og bedre understøtte menighedsrådenes arbejde, Statens Analyser og Implementering, 2024.

Aflastning af menighedsrådenes administrative opgaver

- Overordnet oplever menighedsrådsmedlemmerne større udfordringer i forhold til rammerne omkring menighedsrådet end i forhold til det at være menighedsmedlem og samarbejdet i menighedsrådet. Blandt de rammer, der opleves som udfordrende, peger menighedsrådsmedlemmerne særligt på udfordringer med tunge og tidskrævende sags-gange, rekruttering af menighedsrådsmedlemmer og mange og indviklede regler.
- 5 ud af 10 menighedsrådsmedlemmer peger på, at det er udfordrende at være arbejds-giver, og at de har et for stort ansvar.
- 7 ud af 10 menighedsrådsmedlemmer mener, at delegation af administrative opgaver og ansvar til andre kirkelige myndigheder – særligt provstiudvalget og i mindre grad stiftet – vil hjælpe i deres arbejde. Der er størst interesse for at kunne delegere opgaver og ansvar for bygningsvedligeholdelse og drift af præsteboligen og byggeteknisk rådgivning, men der er også interesse for delegation af ansvaret for kirken og andre bygninger.
- 8 ud af 10 menighedsrådsmedlemmer ønsker at kunne delegere løsning af administrative opgaver til fx underudvalg, ansatte eller samarbejder mellem menighedsråd. Mest interesse er der for at kunne delegere opgaver vedrørende budget og regnskab, personaleadministrative opgaver, bygningsvedligeholdelse og -drift og kirkegårdsdrift.

Styrket uddannelse og vejledning

- Omkring 5 ud af 10 menighedsrådsmedlemmerne oplever, at der er hjælp at hente ved provstiet, stiftet, Landsforeningen af Menighedsråd og Folkekirkens Intranet (FIN). Hjælpen vurderes umiddelbart mest tilgængelig hos provstiet og mindst tilgængelig via Folkekirkens Intranet (FIN). Omkring 3 ud af 10 medlemmer svarer ved ikke/ikke relevant, og 2 ud af 10 svarer, at der ikke eller i mindre grad er hjælp at hente ved de fire instanser.
- Godt 7 ud af 10 menighedsrådsmedlemmerne mener, at kurser og uddannelse vil være en hjælp. Der er særlig interesse for kurser og uddannelse målrettet den konkrete rolle i menighedsrådet og kurser om menighedsrådsarbejdet generelt.

Større frihed til intern organisering

- Næsten 6 ud af 10 menighedsrådsmedlemmerne mener, at det vil være en hjælp for menighedsrådsarbejdet, hvis der gives større frihed til intern organisering.

Samarbejdet i menighedsrådet

- Overordnet oplever menighedsrådsmedlemmerne færre udfordringer i forhold til det interne samarbejde i menighedsrådet end i forhold til rammerne omkring menighedsrådet og det at være menighedsmedlem.
- 2 ud af 10 menighedsrådsmedlemmer oplever dog forskellige former for udfordringer i menighedsrådsarbejdet, herunder interne konflikter, manglende engagement hos kolleger og for lidt indflydelse på menighedsrådets beslutninger.
- Godt 3 ud af 10 menighedsrådsmedlemmer vurderer, at øgede sanktionsmuligheder over for menighedsrådsmedlemmer vil være en hjælp.

Undersøgelse af det psykosociale arbejdsmiljø i folkekirken i 2023

I den offentlige debat har der i de senere år desuden været et stort fokus på arbejdsmiljøet i folkekirken, som i sagens natur helt overvejende er knyttet til de mange og oftest små arbejdspladser, som det enkelte lokale menighedsråd har ansvaret for. Menighedsrådet har som kollegialt organ det samlede ledelsesansvar for arbejdsmiljøet på arbejdspladsen, men skal udpege en kontaktperson, som varetager den løbende dialog med personalet og personaleadministration. Samtidig er folkekirken karakteriseret ved sin tostrengede ledelsesstruktur, idet menighedsrådene har arbejdsgiveransvaret for kirkefunktionærerne, mens biskopperne varetager arbejdsgiveransvaret for provster og præster.

I efteråret 2023 gennemførte By-, Land- og Kirkeministeriet derfor sammen med folkekirkens parter den hidtil mest omfattende undersøgelse af det psykosociale arbejdsmiljø blandt ansatte i folkekirken med spørgeskemaesvarelses fra knapt 7.600 ansatte, og dermed en svarprocent på 53, og en lang række kvalitative interviews med fokusgrupper og enkeltpersoner.

Undersøgelsen, som blev offentliggjort i januar 2024, viste, at ansatte i folkekirken i højere grad end landsgennemsnittet oplever en høj grad af jobtilfredshed, at deres arbejdsopgaver er meningsfulde, og at de har en højere grad af høj motivation og engagement i deres arbejde. Samtidig viste undersøgelsen dog også, at der på en række punkter er behov for at forbedre arbejdsmiljøet. Blandt andet oplever ansatte i folkekirken mobning i et omfang over landsgennemsnittet for lønmodtagere. Der blev peget på ønsker om øget professionalisering af ledelsen, så de nødvendige kompetencer til ledelse af relationer og det psykiske arbejdsmiljø i højere grad sikres, samt på behovet for større klarhed over selve ledelsesrollen, herunder hvem der er nærmeste leder, hvordan ledelsesrollen udøves, og hvad der kan forventes af den enkelte leder.

Styregruppen for arbejdet med forenkling og bedre understøttelse af menighedsrådsarbejdet har på den baggrund også inddraget de lovgivningsmæssige anbefalinger fra den styregruppe, som havde ansvaret for ovennævnte arbejdsmiljøundersøgelse.

De lovgivningsmæssige anbefalinger fra styregruppen for folkekirkens arbejdsmiljøundersøgelse fra januar 2024 fremgår af boks 5.

Boks 5

Fem lovgivningsmæssige anbefalinger fra styregruppen vedrørende undersøgelse af det psykosociale arbejdsmiljø i folkekirken i 2023

Kilde: Hovedrapport - Undersøgelse af det psykosociale arbejdsmiljø i folkekirken 2023.

Revidering af lov om menighedsråd

- Det anbefales, at der på politisk niveau tages stilling til, om – og i givet fald hvilke – reguleringer af for eksempel menighedsrådsloven, der kan understøtte arbejdsmiljøet i folkekirken fremover.

Menighedsrådsmedlemmernes pligter og muligheder for sanktioner

- Det anbefales, at sanktionsmuligheder og konsekvenser ved fx brud på lovgivning og værdighedskrav overvejes og tydeliggøres, så det bliver lettere at gribe ind og stoppe overtrædelser af arbejdsmiljøloven.

Øget fokus på værdighedskrav for ansatte og folkevalgte i folkekirken

- Det anbefales, at der arbejdes aktivt med et værdighedskrav for alle i folkekirken, også de valgte medlemmer af menighedsrådet.

Øget professionalisering af ledelse i folkekirken

- Det anbefales, at der arbejdes med en plan for obligatorisk kompetenceudvikling for alle ledere i folkekirken med personaleansvar, og at der skabes klarhed over selve ledelsesrollen.

Modtagelse og oplæring af menighedsrådsmedlemmer og løbende opfølgning

- Det anbefales, at der arbejdes med større systematik i oplæringen i menighedsrollen, og at der sker løbende og systematisk opfølgning og vejledning ift. rollen.

Erfaringer med intern organisering fra forsøg i folkekirken

Endelig har styregruppen i sine overvejelser haft fokus på fortsat at sikre den demokratiske forankring af de beslutninger, der tages om både administrative og andre opgaver på folkekirkens lokale niveauer.

Det gælder naturligvis i første række reglerne om valg og sammensætning af menighedsråd. Men det gælder også de tilsvarende bestemmelser om valg og sammensætning af provstiudvalg og stiftsråd, som ikke blev ændret i forbindelse med indførelsen af den nye valgform for menighedsrådsvalg med valg ved valgforsamlinger med ændringen af lov om valg til menighedsråd i 2018.

Styregruppen har i den forbindelse også indtaget erfaringerne fra forsøg med ændret

intern organisering af menighedsrådets arbejde med hjemmel i lov om forsøg i folkekirken, som var i kraft fra 2017 til 2023. Styregruppen har således noteret sig, at forsøgsrammen om intern organisering af menighedsrådets arbejde ikke indgik i den lovændring i 2023, som ophævede lov om forsøg i folkekirken og fulgte op på erfaringerne med de øvrige forsøgsordninger. Det fremgik i den forbindelse af lovbemærkningerne, at det daværende Kirkeministerium fandt, at erfaringerne fra dette forsøg kunne indgå i et evt. fremtidigt arbejde med opdatering af andre kapitler i lov om menighedsråd end det kapitel i loven, som omhandler samarbejde mellem menighedsråd m.v.

Styregruppens forslag

Styregruppens forslag vedrører en lang række forskellige aspekter af menighedsrådsarbejdet – og derfor også flere forskellige love og regler i den kirkelige lovgivning.

Hovedrapportens kapitler uddyber styregruppens delforslag med den fornødne detaljeringsgrad og i overensstemmelse med hvert kapitels hovedemne.

Styregruppens anbefalinger omfatter tre hovedområder, som hver især og tilsammen indeholder ambitiøse tiltag til forenkling og understøttelse af menighedsrådsarbejdet:

- Aflastning af menighedsrådenes forvaltning af fast ejendom og styrkelse af samarbejdet om økonomiforvaltning i provstiet
- Øget professionalisering af menighedsrådenes personaleledelse og styrket fokus på arbejdsmiljø og samarbejde mellem de to ledelsesstrenger i folkekirken
- Styrkelse og forenkling af reglerne om valg og sammensætning af de lokale demokratiske organer: menighedsråd, provstiudvalg og stiftsråd

De vigtigste forslag under hver af de tre hovedområder fremgår af boks 6, 7 og 8.

Boks 6

Aflastning af menighedsrådenes forvaltning af fast ejendom og styrkelse af samarbejdet om økonomiforvaltning i provstiet

Anm.: Styregruppen anbefaler samtidig, at der nedsættes en arbejdsgruppe med relevante repræsentanter fra folkekirken og By-, Land- og Kirkeministeriet med henblik på at sikre smidig implementering af flytningen af opgaverne med tjenesteboliger og landbrugsjendomme, jorde m.v.

Kilde: Sammenfatning af centrale forslag, som er nærmere beskrevet i hovedrapportens kapitel 5. Forpligtende samarbejde i folkekirken og kapitel 10. Opgavebortfald, afskaffelse af godkendelseskrav og øget brug af samarbejdsmuligheder.

- Ansvar og opgaven med **tjenesteboliger** flyttes i sin helhed til provstiudvalget.
- Ansvar og opgaven med **landbrugsejendomme, jorde m.v.** flyttes i sin helhed til provstiudvalget.
- Den tinglyste ejer af disse ejendomme er fortsat præsteembedet, men fremover med provstiudvalget som bestyrer. Afledt heraf indføres en ny kapitalbetegnelse benævnt provstikapitalen. Provstiudvalgene får metodefrihed til at tilrettelægge forvaltningen af disse ejendomme inden for nærmere rammer.
- Ansvar og opgaven med **kirker og sognegårde** fastholdes hos menighedsrådene, og de nye muligheder for frivilligt samarbejde mellem menighedsråd og provstiudvalg om delegation til provstiudvalget synliggøres. Sognegårde, der ligger på samme matrikel som en tjenestebolig, overføres til provstiudvalget, men menighedsrådet bevarer brugsret.
- Ansvar og opgaven med **kirkegårde** fastholdes hos menighedsrådene, men alle krav om godkendelse ved provstiudvalg og stiftsøvrighed af ændringer m.v. afskaffes. Der foretages en kategorisering af kirkegårdene, så umistelige kirkegårde fortsat vil være omfattet af krav om godkendelse af ændringer m.v. ved stiftsøvrigheden.
- Formålsbestemmelsen i § 1 i menighedsrådsloven formuleres med fokus på bl.a. det **lokale samarbejde i provstiet om økonomiforvaltningen**, og de eksisterende muligheder for frivilligt samarbejde mellem menighedsråd og provstiudvalget synliggøres og udvides, ligesom der sættes fokus på muligheden for at få vejledning fra stiftet.

Boks 7

Øget
professionalisering
af menigheds-
rådenes
personaleledelse
og styrket fokus
på arbejdsmiljø
og samarbejde
mellem de to
ledelsesstrengte
i folkekirken

Kilde: Sammenfatning af centrale forslag, som er nærmere beskrevet i hovedrapportens kapitel 5. Forpligtende samarbejde i folkekirken, kapitel 7. Den interne organisering af arbejdet i menighedsrådet og menighedsrådets møder m.v., kapitel 8. Arbejdsgiverrollen og kapitel 9. Sanktionsmuligheder.

- Betegnelsen kontaktperson ændres til personaleansvarlig, og menighedsrådet vælger, om opgaven som personaleansvarlig skal varetages af **et menighedsrådsmedlem eller en ansat daglig leder**.
- Der indføres et **obligatorisk 3-dages kursus for personaleansvarlige**, uanset om vedkommende er valgt eller ansat. Formanden og kassereren skal endvidere gennemføre et obligatorisk online-kursus målrettet deres opgaver.
- Der indføres mulighed for **økonomisk kompensation til personaleansvarlige**, der er valgte medlemmer af menighedsrådet, for anvendte fridage i funktionen som personaleansvarlig.
- Formålsbestemmelsen i § 1 i menighedsrådsloven formuleres med fokus på bl.a. den **gensidige forpligtelse for valgte medlemmer, præster og kirkefunktionærer til at samarbejde** for at sikre gode rammer for det kirkelige liv i sognet og på den **gensidige forpligtelse til samarbejde mellem de to ledelsesstrengte**.
- Det tydeliggøres i menighedsrådsloven, at både valgte medlemmer og præster kan sætte spørgsmål om **indsamlinger og ændring i liturgi m.v. på dagsordenen**.
- Muligheden for **udelukkelse af et medlem af menighedsrådet** udvides til situationer, hvor et medlems adfærd vedholdende skader arbejdsmiljøet i sognet. Der indføres mulighed for at **fratage enkeltmandsposter** for resten af funktionsperioden i de samme situationer.
- Den eksisterende pligt til at underrette biskoppen om påbud fra Arbejdstilsynet lovfæstes, og muligheden for **bistand og mægling fra biskoppen** ved konflikter præciseres.

Boks 8

Styrkelse og forenkling af reglerne om valg og sammensætning af de lokale demokratiske organer: menighedsråd, provstiudvalg og stiftsråd

Kilde: Sammenfatning af centrale forslag, som er nærmere beskrevet i hovedrapportens kapitel 6. Menighedsrådets sammensætning m.v., kapitel 7. Den interne organisering af arbejdet i menighedsrådet og menighedsrådets møder m.v., kapitel 8. Arbejdsgiverrollen og kapitel 9. Sanktionsmuligheder.

- Valgformen til **provstiudvalget** ændres til valgforsamling ligesom ved menighedsrådsvalget, og både fødte og valgte medlemmer af menighedsrådene i provstiet samt provsten får stemmeret til såvel menighedsrepræsentanter som præsterepræsentant i provstiudvalget.
- Valgformen ved valg af menighedsrepræsentanter til **stiftsrådet** ændres til valgforsamling ligesom ved menighedsrådsvalget, og kredsen af stemmeberettigede ved valg af præsterepræsentanter ændres, så den svarer til kredsen, der har stemmeret ved bispevalg.
- Der indføres krav om, at menighedsrådet afholder et **menighedsmøde, hvis sognet ønskes delt eller sammenlagt** med et andet sogn.
- Antallet af **valgte medlemmer i menighedsrådet** reduceres fra de nuværende 5-15 medlemmer afhængig af sognets størrelse til 5-9 medlemmer på nær i de allerstørste sogne. Antallet af valgte medlemmer fastsættes til 5 for sogne med indtil 2.000 folkekirkemedlemmer og stiger med 1 for hver påbegyndt 2.000 folkekirkemedlemmer. I sogne med mere end 10.000 folkekirkemedlemmer kan menighedsrådet fastsætte antallet af valgte medlemmer til 10 eller 11 i stedet for til 9.
- Reglerne om **præsters medlemskab af menighedsrådet** ændres, så præster kun er fødte medlemmer, hvis de har en beskæftigelsesgrad i pastoratet på mindst 50 %, og ansættelsen har en varighed på et år eller mere. Reglerne ændres endvidere, så provsten som hovedregel ikke er født medlem af menighedsrådet, og så biskoppen i flersognspastorater med flere præster udpeger en primærpræst til hvert sogn, som er det fødte medlem af det pågældende menighedsråd. Præster, der ikke er fødte medlemmer af menighedsrådet, har mulighed for at deltage i menighedsrådsmøder uden stemmeret.
- Ved valg til menighedsråd indføres en **særregel for det tyske mindretal** om repræsentation uden stemmeret og personlige stedfortrædere i de sogne i Sønderjylland, hvor en af folkekirkens fire sognepræster for den tyske del af menigheden er ansat, samt **større fleksibilitet for små ø-samfund** til at afholde hhv. orienteringsmøde og valgforsamling en anden dag i samme uge.
- Der implementeres en elektronisk løsning, så der kan udsendes **invitationer med elektronisk post** til orienteringsmøde og valgforsamling til sognets folkekirkemedlemmer. Det foreslås endvidere, at valgformen ved menighedsrådsvalg evalueres og ajourføres efter næste menighedsrådsvalg i 2028.
- Funktionsperioden for menighedsråd, provstiudvalg og stiftsråd begynder fremover 1. januar.
- Menighedsrådet får **valgfrihed til at konstituere sig** efter en ny minimumsmodel, hvor der alene er krav om at vælge en formand og en tegningsberettiget, men hvor organiseringen herudover er fri. Den nuværende model med valg af enkeltmandsposter og nedsættelse af enkelte stående udvalg fastholdes som alternativ til den nye model.
- Ved præsteansættelser, hvor der medvirker tre eller flere menighedsråd, kan der nedsættes et ansættelsesudvalg, som består af menighedsrådsmedlemmerne i primærsognet og to repræsentanter fra de øvrige menighedsråd samt en medarbejderrepræsentant fra hvert menighedsråd.
- Der indføres **mulighed for online-møder** i menighedsrådet og for elektronisk underskrift af beslutningsprotokollen. Afholdelse af online-møder kræver enighed i menighedsrådet.

Menighedsrådenes
rolle og forslag til
forenkling og bedre understøttelse af menighedsråds-
arbejdet: Sammenfatning

Marts 2025

By, Land og Kirkeministeriet
Frederiksholms Kanal 21,
1220 København K

Tlf. : +45 33 92 33 90
Email: km@km.dk

Fotokreditering;
Side 6: Foto: Henrik Helms/Møborg kirke/Viborg stift
Side 9: Foto: Troels Witter/
Vestre Kirkegaard/Viborg stift
Side 16-17: Foto: Menighedsra_dsvalg/
folkekirkensintranet
Side 20: Foto: Troels Witter/_Ikast_Seniorkor/
Viborg stift

By-, Land- og Kirkeministeriet
Frederiksholms Kanal 21,
1220 København K

Tlf. : +45 33 92 33 90
Email: km@km.dk